

Tellija:	Põhja-Tallinna Valitsus
Toetaja:	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet
Teostaja:	MTÜ Living for Tomorrow
Ajavahemik:	november-detsember 2017
Projekt:	Mina ütlen „EI“

Ajavahemikul november-detsember 2017 viis MTÜ Living for Tomorrow läbi Põhja-Tallinna 5 erinevas koolis (Kalamaja Põhikool, Karjamaa Põhikool, Ehte Humanitaargümnaasium, Ristiku Põhikool, Pelgulinna Gümnaasium) Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti poolt toetatud ning Põhja-Tallinna linnaosa tervisedenduse spetsialisti poolt koordineeritud projekti „Mina ütlen EI“.

Alkoholiennetuse teemalises programmis osales 11 eestikeelse (190 õpilast) ja 10 venekeelse õppekeele klassi (190 õpilast) 6-9-ndatest klassidest, kokku 380 õpilast.

Läbiviidava programmi pikkus oli 45min ning koosnes grupitööst ja slaidimaterjalist.

Grupitööna kasutasime rollimängu „**Mõtlemiskaabud**“, kus õpilased pidid ennast panema lapsevanema rolli ning lastevanemate koosolekul lahendama etteantud situatsiooni:

*8.klassi õpilased otsustavad korraldada peo ilma klassijuhataja ja teiste täiskasvanuteta. Leitakse linna ääres vaba pind, mida saab õhtuks odavalt rentida. Klassis käivad ka sahinad/kuulujutud, et ühisele koosviibimisele toovad mõned ka alkohoolseid jooke. Pidu toimub järgmisel reedel.
Millised tagajärjed võivad selle peoga kaasneda?*

Sealjuures väljendades erinevate lastevanemate reaktsioone, kujutades erinevaid tüpaaže:

ERAPOOLETUS

Valge kaabu sümboliseerib erapooletust ja objektiivsust. Probleemi kohta esitatakse vaid olulist informatsiooni, mis on vajalik olukorra mõistmiseks – olulisi fakte, numbreid, kuupäevi jne (nt teadmisi alkoholi mõjust organismile).

EMOTSIONAALSUS

Punane on emotsioonide ja intuitsiooni kaabu. Siin esitatakse probleemi või olukorra kohta ainult emotsionaalseid reaktsioone („See on vahva!“, „See on hirmus!“, „See on nii naljakas!“).

POSITIIVSUS

Kollane kaabu sümboliseerib päikesepaistet, positiivsust. Siin nähakse ainult probleemi või olukorra positiivseid külgi, ollakse optimist, usutakse, et kõik läheb hästi („Tuleb vahva pidu“, „See pidu ühendab meie klassi“ jms).

NEGATIIVSUS

Must kaabu sümboliseerib kriitilisust. Nähakse vaid raskusi, ohte ja riske, ollakse kahtlustav ja vaidlustatakse kõike („See on ohtlik ettevõtmine, sest...“).

LOOMINGULISUS

Roheline kaabu sümboliseerib erinevate valikuvõimaluste otsimist ja loovat mõtteviisi. Püütakse loobuda tavapärasest mõttemallist ja üritatakse leida midagi täiesti uut probleemi

või olukorra lahendamiseks (nt muud võimalused klassikaaslastega laheda peo korraldamiseks).

TERVIKLIKKUS

Sinine kaabu sümboliseerib tervikmõtlemist. Kõrvutatakse eri lähenemisviise ja arvamusi, püütakse luua tervikut ja võtta vastu otsus probleemi või olukorra suhtes (võetakse kokku teiste gruppide esitatud seisukohad, tehakse üldistav kokkuvõte).

Grupitöö käigus sai noortele esitatud küsimusi, kui lihtne on olla lapsevanem ja antud olukorda lahendada. Lapsevanema rollis valdas noori enamjagu hirmud, mis noortega võib juhtuda ning nad teadsid väga hästi, et alkoholi tarbides muutub ennekõike käitumine ning joomise tagajärjel võib juhtuda rida õnnetusjuhtumeid. Samas tuleb tõdeda, et enamus noori olid ka arvamusel, et ilmselt on keeruline alkoholi mitte proovida kui seda pakuvad sulle sõbrad, tuttavad. Kõikides klassides (va 6-ndad klassid) oli ka noori, kes olid juba alkoholi tarvitanud ning purjuski olnud. Kui juuakse siis põhiliselt viina, sest sellest jääb kiiremini purju. Alkoholi ostavad endast vanemad sõbrad aga ka asotsiaalid, kellele selle eest makstakse.

Noored said ka aru, et valiku kas nad tarvitavad või mitte teevad nad siiski ise, kuid ka grupisurve, eeskujud on piisavalt mõjusad. Väga tihti märkisid noored koolistressi ning et alkohol aitab lõdvestuda. Ilmselt on tegemist ka asjaoluga, et osadel noortel siiski puuduvad muud hobid ja tegevused, mis nende uudishimu ja huvi alkoholist eemale hoiaksid ning alkoholi tarbimise kujunemine tuleneb perekonnast.

Osade venekeelsete klassidega viis lektor läbi „Mõtlemiskaabude“ harjutuse asemel grupitööd „**Kristella**“, mille sisuks oli narkootikumide teema ning, kus noorte ülesanne oli etteantud loos osalejad reastada vastavalt tegude ja otsuste järgi.

***Кристелла** дружит с **Моникой**, которая живет в большом доме в центре города. В подарок на Новый год Моника получает приглашение в новый клуб. Кристелла тоже хочет туда попасть. Кристелла просит у **мамы** разрешения пойти в клуб с Моникой и мама разрешает ей пойти.*

*Но все билеты в клуб уже проданы проданы. У клуба она встречает **Михаеля**, который обещает провести ее на вечеринку и предлагает покурить с ним коноплю.*

*Растерянная Кристелла соглашается на предложение Михаила и тот приводит ее в клуб. Она находит Моника и рассказывает ей все что случилось. Моника отталкивает Кристеллу и говорит, что не хочет дружить с наркоманкой. На выходе из клуба Кристелла встречает **Питера** – старшего брата Моника. Она рассказывает ему все что случилось. Питер ругает Моника за то, как она повела себя и отвозит Кристеллу домой.*

Harjutuse „Kristella“ puhul reastasid noored tegelased peamiselt järgnevalt:

1. Piter
2. Monika
3. Ema
4. Kristella
5. Mihael

Pakkuja Mihael oli noorte arvetes kõige halvem tegelane kuna ta pakkus narkootikumi. Kristella oli vaid sellepärast halb tegelane, et ta usaldas juba niigi kahtlast tüüpi nagu Mihael.

Kui Mihael oleks olnud parema välimuse ja käitumisega siis oleks Kristellat paremini mõistetud. Ema suhtes mindi selgitustega kiiresti edasi kuna tal nagu puuduski mingi roll. Kummaline oli asjaolu, et loos olnud sõbranna Monika, kes alguses kutsus Kristella peole aga hiljem oma sõbranna ära tõukas, kuigi see oli aus ja hädas, anti antud käitumisele positiivne hinnang. Ehk normaliseeriti käitumine, kus sõbranna Monika jättis hädas olnud Kristella peol üksi.

Noored rääkisid „šabloonide keeles“ sisuliselt võib öelda, et empaatia või emotsionaalne side on suhteliselt nõrgalt arenenud. Kergelt anti hinnanguid „hea“ ja „halb“ samas ei suudetud argumenteerida ja põhjendada, miks ollakse nii resoluutsed. Ilmselt on tegemist siin olukorraga, kus noortel ei ole nii suurt kogemust grupitööde ja –aruteludega.

Õpetajad hindavad nendes teemades hirmutamise (pigem käsu ja keelu) meetodit kui selgitamist ja arutelu. Seda väljendasid nad olukordades kui lektor sattus noortega elavasse diskussiooni ja püüdis noortelt välja selgitada tõelised emotsioonid ja mõtted, mitte monotoonsed, päheõpitud fraasid, millesse nad sisuliselt ei usu.

Venekeelsete koolide klassid on suurearvulised ning see teeb ka grupitööde läbiviimise keerulisemaks. Klassid, kes olid osalenud kevadel seksuaalkasvatuse programmis, nendega oli kontakti ja vestlust palju lihtsam edasi arendada.

Arvamused, mis noorte hulgas levisid olid üllatavad, eriti tüdrukud arvasid, et alkohol ei ole noortele niivõrd kahjulik kui täiskasvanutele. Parema õppeedukusega noored arvasid, et seoses nende edukusega, ei mõju ka alkoholi või narkootikumide tarvitamine neile halvasti kuna nad on rohkem kaitstud seoses oma staatusega.

Samas oldi kindlad, et seoses alkoholi tarbimisega esineb rohkem seksuaalvahekorda astumisi ning tihti võib see olla isegi vastu tahtmist.

Alkoholi kättesaadavus venekeelsetele noortel on samuti suhteliselt lihtne, selleks kasutatakse kodutute abi, võetakse kodunt või pakuvad seda vanemad sõbrad/tuttavad.

Alkoholina kasutatakse pigem kangemaid jooke, peamiselt viina, rumm ja viiski on juba kallimad joogid ning nn lahja alkohol nagu siider, õlu ei ole eriti populaarsed joogid kuna seda tuleb rohkem juua, et purju jääda. Joomise põhjuseks on saavutada purjus olek ja mida kiiremini see saabub seda parem.

Oldi ka arvamused, et isik kes pakub alkoholi, eristub oma käitumiselt, riietuselt jne. mida meeldivam ja kenam on alkoholi pakkuv inimene seda suurem on usaldus seda vastu võtta.

Kokkuvõtteks võib öelda, et ennetustöö peab olema järjepidev ning ühiste, arusaadavate sõnumitega. Juba asjaolu, et me oleme nendes koolides käinud erinevate teemadega paar aastat, näitab õpilastega paremat ja tuttavamat kontakti. Mäletatakse eelnevalt käsitletud teemasid ning teatatakse, et nad saavad vabalt väljendada oma mõtteid. Kindlasti ei ole 45min teema käsitus piisav, see on abiks koolile/õpetajale teemat mitmekesisemalt käsitleda nn külalislektorite näol.

Meiepoolne ettepanek tulevikuks oleks, et temaatilised arutelud viidaks läbi kutsutud lektorite poolt just nendes klassides, kus neid teemasid enam konkreetse tunni raames ei käsitleta. Siis oleks võimalik teemade järjepidevat käsitlust katta 2-3 aasta peale.

Kindlasti ei piisa vaid noorte harimisest, hädavajalik oleks harida kooli personali, sest tundub, et suhtumine nt alkoholiteemadesse on erinevad või siis ei osata neid noortega käsitleda.

Teema integreeritust teistesse ainetundidesse me ei kohta ja kui seda keegi ka teeb siis ei ole see koolides ühtlane.

Tulevikus tahaks näha igas koolis teatud strateegilist plaani ja lähenemist ning läbiviidud ainete/programmide/koolituste mõju hindamist. Hea meelega tahaks kaasa aidata igas koolis nn asjatundjate võrgustiku ja eesmärgistatud, jätkusuutliku ning analüüsitud tegevuste arendamist.

Registreerunud koolide ja klasside graafik

Nr	Kuupäev	Kellaeg	Klass	Kool	Õpilasi
1.	01.11	12.25	7a	Karjamaa Põhikool	15
2.	01.11	13.30	9a	Karjamaa Põhikool	9
3.	01.11	14.25	9b, 9v	Karjamaa Põhikool	25
4.	02.11	12.25	7b, 7v	Karjamaa Põhikool	20
5.	02.11	13.30	8a	Karjamaa Põhikool	21
6.	02.11	14.25	8b, 8v	Karjamaa Põhikool	19
7.	06.11	12.05	7b	Kalamaja Põhikool	22
8.	06.11	13.10	8a	Kalamaja Põhikool	12
9.	06.11	14.30	8b	Ristiku Põhikool	9
10.	08.11	14.30	8a	Ristiku Põhikool	11
11.	09.11	8.55	7a	Kalamaja Põhikool	23
12.	09.11	9.55	8b	Kalamaja Põhikool	17
13.	10.11.	11.40	9	Ristiku Põhikool	11
14.	14.11	8.00	9b, 9v	Ehte Humanitaargümnaasium	24
15.	14.11	8.55	8a, 8v	Ehte Humanitaargümnaasium	17
16.	14.11	10.00	8c	Ehte Humanitaargümnaasium	18
17.	14.11	11.05	8b	Ehte Humanitaargümnaasium	22
18.	05.12	9.25	6d	Pelgulinna Gümnaasium	20
19.	05.12	12.25	6b	Pelgulinna Gümnaasium	24
20.	05.12	13.25	6a	Pelgulinna Gümnaasium	22
21.	06.12	9.25	6c	Pelgulinna Gümnaasium	19
	KOKKU				380

Sirle Blumberg
 MTÜ Living for Tomorrow
 Tel: +372 6607320
 E-mail: sirle@lft.ee
www.lft.ee

06.12.2017

